

מילה בסלע

פרשת קרח תש"פ

העלון יוצא לאור ע"י מכון "שאל בני" העוסק בעניני שמירת הלשון
חשיבה חיובית לימוד זכות ואהבת ישראל
להנצחות ולתרומות, ניתן ליצור קשר
במייל: shealbeni@gmail.com
או לפקס 15388640643

מחלוקת

כתב השל"ה וכעין זה כתב המהר"ל (נתיבות עולם נתיב השלום פרק א) מתחלה המ"ם הפתוחה קצת, ואח"כ החי"ת שהיא פתח פתוח לגמרי. וכאשר המחלוקת מתעצמת, בעל המחלוקת עולה במחלוקת שלו למעלה. ואח"כ ה"קו"ף" מורה לך כי עצם מחלוקת הוא שיורד למטה לשאול הוא הגיהנם, ואין דבר מוכן לבעל המחלוקת רק הגיהנם. ואח"כ ה"תי"ו" לומר שהמחלוקת נקבעת עם שתי רגלים בצורה יסודית ומבועה.

המחלוקת בראדין

מספר בנו של החפץ חיים בספרו "קיצור תולדות החפץ חיים": בשחר נעוריו של אבי כשהיה בגיל 24 שנים לערך, פרצה מחלוקת גדולה בעיר ראדין עם רב העיר, חלק מטענות אנשי העיר היו מאחר ובניו של הרב נמשכו אחר ההשכלה, אין זה מן הישור שאביהם יכהן כרב העיר, ובעקבות כך כל העיר היתה כמרקחה, זה אומר בכה וזה אומר בכה. רבנים גדולים באו לראדין כדי לנסות להשכיך שלום וללא כל הצלחה. סוף דבר היה, שהוצרך רב העיר לעזוב את ראדין, ונתקבל להיות רב בעיר אחרת. המריבה הגדולה הזאת הסעירה את רוחו הטהור של החפץ חיים, ובליבו החליט להרעיש שמים וארץ על קלקול כח הדיבור, ובכך אין פלא שרבים ושלמים תמהים, מאין ידע צדיק וקדוש כל האופנים והדקויות של לשון הרע, ערמומיות של בני אדם, הרי החפץ חיים ה' קדוש וטהור רחוק מכל אלו. אך המריבות והמחלוקות שהיו בימים ההם, גרמו לחפץ חיים להבין ולראות את כל אופני הדיבור של הלשון הרע. מספר בנו של החפץ חיים שמספר פעמים ניסה לדבר עם אביו, אודות ימים אלו, על מה היתה המחלוקת על מה יצא הקצף, ולא עלתה בידו לידע. אך סיפור אחד סיפר החפץ חיים, פעם בא לעיר רב גאון ישיש כדי לנסות להשכיך שלום. החפץ חיים הלך אליו ודיבר עמו על המחלוקת כדת מה לעשות, אותו רב זקן וצדיק גער וכה אמר "אל לו לאברך להתערב במחלוקת" סיפר החפץ חיים מאותה שעה ואילך לא דיברתי מילה אחת בענין הריב והמחלוקת. עוד סיפר החפץ חיים שלאחר שנים רבות, נראו דרכי ההשגחה העליונה. לפעמים אדם מתרעם על הקב"ה על התלאות שסובבוהו, אך לבסוף הוא רואה שהכל לטובתו. והביא דוגמא לכך את המחלוקת שהיתה עם הרב, הרב עצמו ה' צדיק וקדוש, אך בניו נטו אחרי ההשכלה, ובעקבות המחלוקת הוצרך הרב לעבור לעיר אחרת, ושם רוב העיר היו חסידים ובניו נמשכו לשיטתך של החסידים, ונעשו לחסידים, תלמידי חכמים, רבנים ומורי הוראה, כשסלקו את הרב היו לו בושות וסבל מאוד, אך לימים ראה שהכל ה' לטובה.

סיפור עם רחמים

מסופר על יהודי עשיר, שביום מן הימים התהפך עליו הגלגל, וירד מנכסיו, אך השאיר לעצמו מטבע זהב אחת. ואמר מי יתן וביום מן הימים אשקיע את המטבע בעסק, ואשוב בחזרה לאיתני ולמעמדי. יום אחד רואה האיש שבנו הקטן אוכל סוכריה, התפלא האב מנין לבני סוכריה זו? שאל האב את הבן הקטן, מי נתן לך את הסוכריה? אמר לו הילד, לקחתי כסף מהמגירה וקניתי אצל רחמים - בעל המכולת. שאל האבא, ואיפה העודף? ענה הילד, נתתי לרחמים את המטבע, ורחמים לא החזיר לי עודף. האבא רץ מיד לרחמים, ושאל אותו האם בני קנה אצלך סוכריה? אמר לו כן. החזרת לו עודף? אמר רחמים לא החזרתי, קבלתי ממנו מטבע נחושת, ולא ה' ממה להחזיר עודף. האבא כעס ושאל, מה פירוש קבלת מטבע נחושת, אתה קבלת מטבע זהב, הוא יכל לקנות עם המטבע את כל החנות, ואתה אומר שקבלת מטבע נחושת? ורחמים בשלו, לא קבלתי שום מטבע קבלתי מטבע נחושת. האבא הזמין את רחמים לבית דין, ובכית הדין השמיע האב את טענותיו, ורחמים את טענותיו, בית הדין פסק, שרחמים חייב להשבע שקיבל מטבע נחושת ולא מטבע זהב. כששמע זאת רחמים הזדעזע בכל גופו, ומיד אמר אני איני נשבע!! קבלה יש לי מאבי לא להשבע בכל אופן. אמרו לו בית הדין אם אתה לא נשבע, אתה חייב לשלם. קיבל עליו רחמים את הדין ואמר שהוא ישלם בתשלומים את דינר הזהב. הסיפור התפשט בכל העיר, שרחמים לקח מטבע מילד קטן, ובית דין חייבו אותו לשלם, הבושות שלו היו גדולות ועצומות. ביום מן הימים בא אדם אל אביו של הילד, ומטבע זהב בידו, שואל אותו האב מה זה? אמר לו האיש אודה ולא אבוש לפני מספר שנים לא ה' לי מה לאכול, הילדים שלי היו רעבים ללחם, יצאתי לרחוב אולי יעזור ה' ואני אצליח להביא טרף לביתי. ולפתע אני רואה את בנך הולך ברחוב עם מטבע זהב, נגשתי אליו והחלפתי את המטבע בגרוש, הילד לא הבין מה הבדל בין מטבע זהב לנחושת, ועכשיו ברוך ה' השתפר מזלי, יש לי פרנסה ובאתי להחזיר את הגזילה. האבא כמעט התעלף מרוב בהלה ועוגמת נפש. האם אתה יודע מה עשית? דם נשפך בעקבות החלפת המטבע. אמר רבי שלום שבדרון, מורי ורבותי דעו לכם, הילד לא ה' אשם, הוא ה' רעב ורצה לאכול, ילד קטן לא מבין, ואינו נתפס בעונו. האבא לא אשם כיון שעשה את שלו הלך לבית דין, ונהג על פי הלכה. רחמים בוודאי איש ישר, שנתפס על לא עוול בכפו. בית דין ישרים וצדיקים אין לדיין אלא מה שעיניו רואות. הגנב לא אשם הוא ה' במצב של פיקוח נפש. מי לא צודק?? אלו אותם בני העיר שדיברו לשון הרע ורכילות, הם היחידים שיתנו על כך את הדין.

לא להתערב

רבי יהונתן אייבשיץ סבל רדיפות קשות ביותר, מסופר שפעם נכנס לבית המדרש, וראה קבוצת אנשים יושבים ומדברים בלהט, שאל אותם על מה אתם מדברים? אמרו לו בענין המחלוקת על הרב. לאחר זמן מה עבר שוב לידם, וראה שהם עדיין מדברים, שאל אותם כמה אתם עוסקים כעת? אמרו לו עדיין בענין המחלוקת. אמר להם יש קושיה חמורה בפיוט של "חד גדיא", לפי החשבון ה"שונרא" שאכלה את ה"גדי" אינה צודקת. ה"כלב" צודק וה"מקל" אינו צודק, "האש" צודקת והמים אינם צודקים, "הפרה" צודקת וה"שוחט" אינו צודק, "מלאך המוות" צודק, וכביכול לא ניתן לאומרו "הקב"ה" שהרג את השוחט אינו צודק, כיצד ניתן לומר כך?

התשובה היא הכלב שהרג את החתולה הוא זה שאינו צודק, מי ביקש ממנו להתערב??? אמר להם רבי יהונתן, מה לכם להתערב!!!

זה מה שכתוב (משלי כו, יז) "מחזיק פאזני קלב עבר, מתעבר על ריב לא לו" ופירש רש"י "העובר להתערב על ריב לא לו, הרי הוא כאוחז באזני כלב, הגורם שישכנו על חנם".

משל שועלים

מעשה באריה מלך החיות, שהתהלך ביער רעב, מספר ימים שלא בא אוכל ל פיו, כה הי' רעבונו של האריה, עד שריח רע נדף מפיו. חיפש האריה טרף להשקיט את רעבונו, מה עשה? שאג שאגה נוראה, ולשמעה רץ לעברו החמור, ושאלתו בפיו מה רצונו של המלך? אמר המלך הטה את חוטמך אל עבר פי, ואמור לי מה אתה מריח? החמור הטה את חוטמו, וקרא בקול גדול, ריח נורא, צחנה. צעק האריה בקול גדול, חצוף שכמותך כך אתה מדבר אל המלך? בן מות אתה, מיד טרף האריה את החמור.

לאחר מספר ימים שוב תקף רעב נורא את האריה, והריח הרע שב למקומו, עשה האריה כמעשהו הראשון שאג בקול גדול, הפעם הזדמן הזאב, שאל הזאב מה רצונו של המלך? אמר לו האריה, הטה את חוטמך לתוך פי, ואמור לי מה אתה מריח. הטה הזאב את חוטמו לתוך פיו של האריה, ואמר ריח נעים, ממש תענוג. זעק האריה שקרן כמוך, בן מוות אתה, מיד טרף אותו האריה והלך לדרכו. לאחר מספר ימים שוב תקף רעב את האריה, ושוב זעק האריה, הפעם הגיע השועל הערמומי, אמר לו האריה הטה חוטמך לתוך פי, ואמור לי מה אתה מריח. אמר השועל כבוד המלך רם ונשא, אני מצונן, צינן קשה תקף אותי, ואיני מריח דבר.

בכך ניצל השועל ממוות בטוח. הנמשל ברור: המחלוקת כאש משתוללת, אין כל דרך להתחמק ממנה. בין אם יבחר בצד זה, ובין בצד אחר. העצה היחידה היא לא להתערב.

לברוח מדבר

הרמ"א כותב (הלכות סכנה יורה דיעה קטז סעיף ה') וד"ל עוד כתבו שיש לברוח מן העיר כשדבר בעיר, ויש לצאת מן העיר בתחלת הדבר, ולא בסופו. וכל אלו הדברים הם משום סכנה, ושומר נפשו ירחק מהם, ואסור לסמוך על נס או לסכן את נפשו בכל כיוצא בזה עכ"ל. רבי עקיבא אייגר בהגהותיו (שם) מצטט את דברי רבינו בחיי בפרשתינו, על הפסוק "הבדלו מתוך העדה". וזה לשונו "ומה שהוצרך לומר הבדלו? הרי הקב"ה יש בידו להמית ולהחיות, ולא היה צריך להבדל אצלו, שהרי יכול הוא להמית את הרבים ולהחיות אחד בתוכם? אלא כדי שלא ידבק בהם האויר הרע שבמכת הדבר, או מטעם שאמרו חז"ל כשמתה הדין מתוחה אינו מבחין בין צדיק לרשע וכו' עכ"ל".

הרי לנו שמחלוקת צריך לברוח ולהבדל, המחלוקת היא כמו מגיפה דבר [קורונה], האויר הרע יכול לדבוק בעומדים ליד בעלי המחלוקת, וכל הרוצה להשמר, וכמו שאנו מצוים "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", חייב לברוח מהמחלוקת.

שפלות יתירה

בפרשתנו במעשה של קרח כתוב בתורה "וישמע משה על פניו" וכתב האור החיים הקדוש, מדוע משה רבינו נפל על פניו? רק מכיון שקרח ועדתו, טענו שמה רבינו ואהרן "מתנשאים על קהל ה'" כאילו משה רבינו גאוותן, לכך משה נפל על פניו להראות את כניעתו, ועשה עצמו כעפר הארץ כעבד המשתחוה לפני השררה. מבהיל הרעיון משה רבינו צדיק הדור, משמיצים אותו שהוא גאוותן, מה הוא עושה לא עונה להם לא משיב מלחמה, להיפך הוא פשוט נופל על הרצפה אני כאדמה וכעפר הארץ.

עוד ביאר האור החיים הקדוש מה שכתוב בתורה "ויקם משה וילך" מהו ויקם, מהיכן קם, ולשם מה מזכירים שמה רבינו קם? הענין הוא שכתוב במשלי (משלי טז) "לפני שבר גאון ולפני כבוד ענוה", ואמרו חז"ל (שמו"ר פמ"ה) השפלותי הגבהתי, זאת כוונת הכתוב ויקם משה קימה היתה לו במה שהלך לדתן ולאבירם, ולמי הוא הלך לאנשים הרשעים אשר חרפוהו ולא רצו לבא אצלו, והשפיל עצמו והלך אצלם, עליהם נאמר "לפני שבר גאון", ועל משה "ולפני כבוד ענוה".

מחלוקת לשם שמים סופה להתקיים

אומרים יש מחלוקת שאנשים רבים על כסף כבוד, עניינים גשמיים, יש גבול למחלוקת, כי כשמבין האדם שהוא מפסיד הוא מפסיק את המחלוקת, אבל כשהמחלוקת לשם שמים, כל אחד מתכוין לדאוג לתורה ולקב"ה זה סופה להתקיים. הכתב סופר מביא שרש"י מקשה וכי טפשים היו, אלא חוטאים היו בנפשותם. ומקשה מה התירוץ? ומבאר שהם חטאו בעניינים של נפש רוחניות, זה לא הי' מחלוקת על תאוות כסף, הכל מלחמת דת, ועל דת צריך ללכת במסירות נפש, כל אחד אמר שווה למות כדי להלחם על האמת.